

Proktis-M® ProctoLact-M®

Poradnik dla pacjenta

**PRZETOKA ODBYTU
ROPIEŃ ODBYTU**

Małgorzata Kołodziejczak

Przetoka i ropień odbytu

Poradnik dla pacjenta*

**Warszawski Ośrodek Proktologii
Szpitala św. Elżbiety**

prof. dr hab. n. med. Małgorzata Kołodziejczak

PRZETOKA ODBYTU

Przetoka odbytu to choroba zapalna, polegająca na wytworzeniu się kanału między odbytem a skórą okolicy odbytu. Okolice zmienionego zapalnie gruczołu odbykowego w kanale odbytu jest najczęściej miejscem otworu wewnętrznego przetoki, a miejsce ujścia przetoki na skórze otworem zewnętrznym. Kanał przetoki, przechodzi przez mięśnie zwieracze na różnej wysokości (Ryc. 1) i dlatego przetoka prawie zawsze osłabia zwieracze. Kanał przetoki przebiega najczęściej w miejscu, gdzie był ropień i z tego powodu często otwór zewnętrzny znajduje się w bliźnie po nacięciu ropnia.

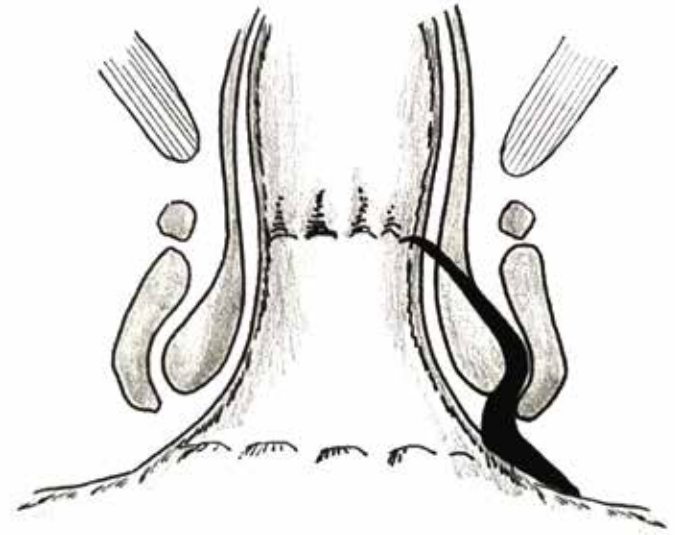

Przyczyny

Przyczyną przetoki, podobnie jak ropnia odbytu, jest infekcja bakteryjna gruczołów, które znajdują się w kanale odbytu. Ropień i przetoka to różne stadia tej samej choroby (ropień jest ostrą fazą, przetoka przewlekłą).

Rzadsze przyczyny przetoki to:

- choroba Leśniowskiego-Crohna,
- wrzodziejące zapalenie jelita grubego,
- ciało obce,
- powikłanie po operacji przeprowadzonej w okolicy odbytu,
- uraz okolicy odbytu,
- nowotwór (rzadko),
- naświetlania (radioterapia nowotworów okolicy krocza i miednicy),
- gruźlica (rzadko),
- promienica (rzadko).

Ryc. 1. Przetoka międzyszwieraczowa.

Objawy

- wyciek ropny z niewielkiego otworu okolicy odbytu lub z kanału odbytu,
- uczucie przykrej wilgoci na skórze przy odbycie,
- świąd, pieczenie,
- nawracające ropnie w okolicy odbytu,
- gorsze trzymanie gazów i stolca.

Ból nie jest objawem wiodącym w przetoce odbytu, chyba, że otwór zewnętrzny przetoki ulegnie zatkanie, treść ropna nie wydostanie się na zewnątrz i powstanie ropień odbytu.

Rozpoznanie

Pacjent, u którego podejrzewa się przetokę odbytu powinien być zbadany przez chirurga proktologa. Na rozpoznanie przetoki składa się wywiad, przedmiotowe badanie proktologiczne oraz badania dodatkowe.

Wywiad (rozmowa z pacjentem)

Lekarz zadaje pacjentowi następujące pytania:

- Od kiedy pacjent zauważył u siebie wyciek ropny w okolicy odbytu?
- Czy pacjent miał już nacinane ropnie okolicy odbytu?
- Czy przebył już operacje proktologiczne?
- Czy nie ma objawów nietrzymania stolca lub gazów?
- Na jakie inne choroby choruje pacjent?
(m.in. choroba Leśniowskiego-Crohna)

Badanie proktologiczne

Lekarz ogląda okolicę odbytu: otwory zewnętrzne przetoki, blizny po przebytych operacjach. Badając palcem przez odbyt

lekarz szuka bolesnego miejsca, które z reguły odpowiada chorej krypcie, której zakażenie mogło być punktem wyjścia przetoki i ocenia napięcie zwieraczy odbytu. Pacjent powinien mieć wykonaną anoskopię (oglądanie odbytnicy w krótkim wzierniku) oraz rektoskopię (w celu wykluczenia innych chorób).

Badania dodatkowe

- Przewodniczące badanie ultrasonograficzne, podczas którego na specjalnym ekranie można uwidocznili przetokę i jej położenie w stosunku do mięśni zwieraczy odbytu.
- Rezonans magnetyczny (szczególnie wskazany w wysokich, rozległych przetokach, powstałych np. w przebiegu choroby Leśniowskiego-Crohna).
- Fistulografia – bardzo rzadko, z reguły w przypadkach przetok, które są wynikiem urazów wypadkowych, wykonuje się tzw. fistulografię. Badanie to polega na podaniu do otworu zewnętrznego (na skórze przy odbycie) środka kontrastowego i wykonaniu zdjęć rentgenowskich. Na zdjęciach tych widać, w którym miejscu kontrast wpływa do odbytnicy.
- Anorektomanometria – badanie, które w sposób dokładny pozwala określić czynność aparatu zwieraczowego pacjenta. Badanie to jest szczególnie wskazane przed operacjami trudnych przetok, które są związane z dużym ryzykiem nietrzymania stolca.
- Sfinkterometria – podstawowe badanie czynnościowe pozwalające określić w przybliżeniu sprawność mięśni zwieraczy.
- W wielu przypadkach niezbędne jest też wykonanie kolonoskopii. Jest to ocena całego jelita grubego przy pomocy giętkiego wziernika.

Rozpoznanie przetoki nie wyklucza współistnienia innych chorób odbytu i jelita grubego.

Lekarz wykluczy:

- nowotwór jelita grubego,
- chorobę Leśniowskiego-Crohna,
- inne choroby.

Leczenie

Przetoki odbytu leczy się operacyjnie. Operacje przetok są trudne i powinny być przeprowadzone w wyspecjalizowanych ośrodkach proktologicznych. Operacje przetok odbytu wykonuje się najczęściej w znieczuleniu zewnątrzoponowym. Leczenie nie kończy się bezpośrednio po operacji. Część lub cała rana po wycięciu przetoki pozostaje nie zszyta przez chirurga. Taka rana goi się długo. Właściwe wykonywanie opatrunków stanowi istotną część leczenia przetok odbytu i wpływa na obniżenie ryzyka nawrotu choroby. Po pobycie w szpitalu, leczenie kontynuowane jest w domu. Badania kontrolne przeprowadza lekarz, który operował pacjenta. Taka opieka trwa minimum od 6 do 8 tygodni po zabiegu operacyjnym.

Ryzyko i powikłania związane z:

chorobą

- nawracające ropnie okolicy odbytu,
- przewlekła infekcja skóry przy odbycie,
- gorsze trzymanie gazów i stolca,

leczeniem operacyjnym

- nawrót przetoki,
- nietrzymanie gazów i stolca,
- krwawienie po zabiegu (rzadko),
- zakażenie (rzadko).

Liczba tego typu powikłań jest zdecydowanie mniejsza w oddziałach specjalizujących się w operacjach proktologicznych.

Czy wiesz, że...

Opisy przetoki odbytu zachowały się z czasów starożytnych. Operację przetoki odbytu opisał Hipokrates. Szczególny rozwój proktologii nastąpił w XVII wieku we Francji, kiedy to francuski król Ludwik XIV zachorował na przetokę odbytu. Nadworny chirurg Charles Francois Felix uczył się anatomii kanału odbytu przez rok, przeprowadzając zabiegi na żebrakach paryskich, po czym wykonał operację przetoki z dobrym skutkiem u króla Ludwika XIV. Za swój zabieg Felix otrzymał tytuł szlachecki, posiadłość ziemską i pieniądze. Po udanej operacji nastąpił gwałtowny rozwój chirurgii proktologicznej we Francji w XVII wieku. Przetoka odbytu została uznana na francuskim dworze za chorobę „błękitnej krwi” i wielu zdrowych dworzan z otoczenia króla poddawało się operacji na nieistniejącą przetokę, w celu przypodobania się królowi. Ze znanych postaci na przetokę odbytu cierpiał pisarz Karol Dickens. Słynny Szpital Świętego Marka w Londynie, założony w 1835 roku przez Salmona, pierwotnie był przeznaczony do leczenia pacjentów z przetokami odbytu, a dopiero potem stał się wieloprofilowym szpitalem proktologicznym.

Częste pytania pacjentów i odpowiedzi

Czy przetoka odbytu boli?

Przetoka nie boli. Podstawową skargą pacjenta jest wypływ treści ropnej z otworu w okolicy odbytu i świąd drażnionej ropą skóry. Jeżeli dojdzie do zatkania kanału przetoki, powstaje ropień i wtedy dopiero pojawia się ból.

Co jest przyczyną przetoki odbytu i czy można zapobiec jej powstaniu?

Większość lekarzy uważa, że ropień i przetoka odbytu to faza ostra i przewlekła tej samej choroby. Główną przyczyną powstania przetok jest zapalenie gruczołów odbytowych. Do innych, rzadszych przyczyn przetok należą niektóre choroby zapalne jelita grubego (choroba Leśniowskiego-Crohna), przetoki spowodowane powikłaniem okołoporodowym (przetoki odbytowo-pochwowe i odbytniczko-pochwowe). Przetoki mogą powstać wskutek przebytych naświetlań u pacjentek z nowotworem narządu rodnego. Inną przyczyną przetok odbytu są ciała obce, które mogą być wynikiem przypadkowego połknięcia np. ostrej małej kości drobiowej czy ości rybiej. Osobnym problemem są przetoki powstałe w wyniku urazów seksualnych. Przetoki mogą też powstać w przebiegu nowotworów tej okolicy. Profilaktyka przetok polega na szybkim leczeniu wszelkich infekcji okolicy odbytu. Nie ma jednak pewnych metod, które mogą uchronić pacjenta przed powstaniem przetoki odbytu.

Gdzie i przez kogo powinien być leczony pacjent z przetoką odbytu?

Pacjent z tą chorobą powinien być skierowany do specjalistycznego ośrodka, gdyż operacje przetok obarczone są dużą liczbą

powikłań, głównie w postaci nawrotów przetok i objawów nie-ydolności zwieraczy odbytu.

Na czym polega leczenie przetok odbytu?

Leczeniem, w większości z wyboru, jest operacja. Samowyleczenie przetoki należy do rzadkości, a leczenie zachowawcze jest nieskuteczne. Operacja przetoki może być przeprowadzona w sposób klasyczny lub przy zastosowaniu różnych nowoczesnych technik, laserowych i innych, w zależności od typu przetoki i możliwości technicznych danego ośrodka. Niektóre (niestety nie wszystkie) przetoki można leczyć metodami mniej inwazyjnymi: specjalnymi klejami czy zatyczkami.

Czy operacja przetoki jest operacją poważną? Ile trwa? W jakim znieczuleniu pacjent jest operowany?

Operacja przetoki jest operacją specjalistyczną i często trudno przewidzieć dokładny czas zabiegu. Może trwać od kilkunastu minut do nawet kilku godzin i dlatego wymagane jest znieczulenie pacjenta, najlepiej zewnątrzoponowe.

Jak długo trwa rekonwalescencja po operacji przetoki?

Gojenie po zabiegu jest kilkutygodniowe i wymaga częstych kontroli rany operacyjnej i ścisłego kontaktu lekarza z pacjentem. Część pacjentów operowanych jest w dwóch etapach. Są to pacjenci, u których przebieg przetoki w stosunku do mięśni zwieraczy nie pozwala na operację jednoczasową, gdyż groziłoby to nietrzymaniem stolca. Wtedy stosowana jest dwuetapowa operacja przetoki. Leczenie pacjenta po operacji trwa parę tygodni.

Kto najczęściej choruje na przetokę odbytu?

Na przetokę częściej chorują mężczyźni niż kobiety (2:1). Przetoka w dużej części dotyczy ludzi w średnim wieku, czynnych zawodowo, których choroba wyłącza z aktywnego życia. Dzieci chorują na przetoki odbytu rzadko, najczęściej są to wtedy przetoki wrodzone.

Czy występują nawroty przetok? Po jakim czasie od operacji można powiedzieć o wyleczeniu pacjenta?

Najwięcej nawrotów zdarza się w pierwszym roku po przeprowadzonym zabiegu. Jednak nawet po roku nie ma całkowitej pewności, że przetoka nie nawróci. Czasem nawrotowa przetoka może się pojawić nawet po kilkunastu latach. Na szczęście należy to do rzadkości.

Czy jeżeli pacjent po kilku latach od operacji zgłasza się z objawami przetoki odbytu, to zawsze jest to przetoka nawrotowa po poprzedniej operacji?

Nie zawsze. Zdarza się bowiem, że powstanie zupełnie nowy kanał przetoki, którego przyczyną jest infekcja innego gruczołu odbytowego.

ROPIEŃ ODBYTU

Ropień okolicy odbytu jest ostrym stanem zapalnym tkanek przyodbytowych, spowodowanym najczęściej infekcją gruczołów (krypt) znajdujących się w kanale odbytu.

Przyczyny

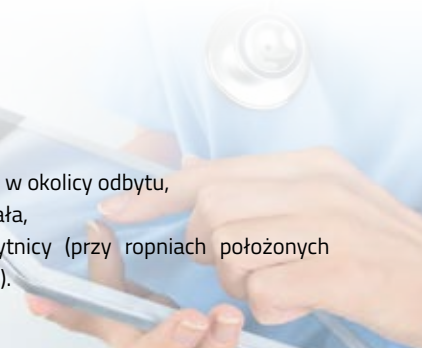
- infekcja gruczołów odbytu
- Za główną przyczynę ropnia odbytu uważa się infekcję gruczołów odbytowych (Hermana) z ujściem w kryptach odbytu. Gruczoły te znajdują się w kanale odbytu każdego człowieka i mogą ulegać zakażeniu. Zapalenie tych gruczołów jest przyczyną większości chorób zapalnych w odbycie. Zapalenie rozprzestrzenia się wokół odbytu i może się utworzyć zbiornik z ropą, umiejscowiony w różnych miejscach w okolicy odbytu.

Inne, rzadsze przyczyny powstania ropnia to:

- choroba Leśniowskiego-Crohna,
- wrzodziejące zapalenie jelita grubego,
- ciało obce (np. połknięta ość rybia),
- powikłanie po operacji przeprowadzonej w okolicy odbytu,
- uraz okolicy odbytu,
- nowotwór (rzadko),
- gruźlica (rzadko),
- promienica (rzadko).

Objawy

- silny ból,
- wygórowanie na skórze w okolicy odbytu,
- wysoka temperatura ciała,
- uczucie parcia w odbytnicy (przy ropniach położonych głębiej w kanale odbytu).

Ropień położony głęboko nie jest widoczny na zewnątrz odbytu. Pacjent może nie skarżyć się na ból, a jedynie na nieprzyjemne uczucie rozpierania, parcia na odbytnicę oraz gorączkę. Tak położony ropień jest dużo trudniejszy do rozpoznania i czasem niezbędne jest wykonanie badań dodatkowych (np. ultrasonograficznego badania przezodbytowego).

Rozpoznanie

Pacjent z podejrzeniem ropnia okolicy odbytu powinien w trybie pilnym skonsultować się z lekarzem! Ropień jest ostrą chorobą, która wymaga szybkiej operacji! Rozpoznany ropień odbytu powinien być tego samego dnia nacięty. Lekarz, po zebraniu wywiadu ogląda okolicę odbytu oraz bada pacjenta palcem przez odbyt. Większość ropni odbytu jest widoczna na zewnątrz, rzadziej zdarzają się sytuacje, gdy ropień można wyczuć dopiero w trakcie badania palcem przez odbyt. Z reguły badanie takie jest bolesne. Każdy pacjent, po wyleczeniu ropnia odbytu, powinien mieć wykonaną rektoskopię (ogłądanie odbytnicy specjalnym wziernikiem ze światłowodem), w celu ustalenia przyczyny ropnia oraz wykluczenia innych chorób, w tym nowotworów tej okolicy.

Leczenie

Jedynym leczeniem ropnia odbytu jest jego nacięcie, które powinno być wykonane jak najszybciej.

Operacja

Nacięcie ropnia położonego powierzchownie nie zawsze wymaga przyjęcia pacjenta do szpitala i może być wykonane

w znieczuleniu miejscowym. Pacjent z ropniem umiejscowionym głębiej wymaga hospitalizacji. Znieczulenie wówczas musi być głębsze.

Leki

Pacjenci po nacięciu ropnia powierzchownego zwykle nie wymagają podawania antybiotyków, również leki przeciwbólowe są stosowane rzadko (pacjent cierpiący z powodu ropnia ma tak silny ból przed operacją, że po zabiegu odczuwa ulgę). W przypadkach dużych lub/i głębokich ropni, jak też u pacjentów cierpiących na inne choroby (np. cukrzycę, wady zastawkowe serca) stosuje się antybiotyki.

Opieka pooperacyjna

Pacjent po nacięciu ropnia zwykle szybko opuszcza szpital, ale wymaga częstych wizyt kontrolnych u chirurga!

Pacjent nie powinien lekceważyć wizyt kontrolnych. Są one tak samo ważne, jak prawidłowo przeprowadzony zabieg operacyjny. Po zagojeniu rany, pacjent powinien przez co najmniej pół roku być pod kontrolą lekarską oraz mieć wykonane ultrasonograficzne badanie przezodbytnicze, w celu wczesnego wykrycia możliwego kanału przetoki odbytu.

Ryzyko i powikłania

Związane z:

chorobą

- powikłania infekcyjne: powstanie przetoki odbytu, martwica tkanek krocza (tzw. zespół Fourniera), wstrząs septyczny,
- następny ropień,

lekami

- uczulenia na antybiotyki, operacją (rzadko)
- niewydolność mięśni zwieraczy (uszkodzenie mięśni w czasie nacięcia),
- krwawienie pooperacyjne.

Częste pytania pacjentów i odpowiedzi

Gdzie powinien zgłosić się pacjent chorujący na ropień okolicy odbytu?

Pacjent chorujący na ropień okolicy odbytu powinien się zgłosić do szpitala na ostry dyżur chirurgiczny.

Jakie są objawy ropnia odbytu?

Podstawowym objawem jest ból w okolicy odbytu. Pacjent zauważa przy odbycie bolesne wygórowanie, skóra często jest zaczerwieniona i bardziej ucieplona. Chory może mieć podwyższoną temperaturę ciała.

Czy każdy ropień odbytu należy operować?

Tak, każdy ropień należy naciąć możliwie szybko, gdyż w porę nie nacięty może doprowadzić do poważnych powikłań nawet zagrażających życiu.

Jakie mogą być powikłania, jeżeli ropień okolicy odbytu nie zostanie w porę nacięty?

Może dojść do powikłań infekcyjnych, martwicy tkanek kroczka, uszkodzenia zwieraczy i do stanu uogólnionego zakażenia i wstrząsu septycznego.

Czy nacięcie ropnia zapobiega jego nawrotom?

Niestety, nie. Nawrót występuje po nacięciu ropnia w 30-40%.

W jakim znieczuleniu nacinany jest ropień odbytu?

To zależy od kilku czynników, a mianowicie od położenia ropnia (czy jest położony płytko, czy głęboko), oraz od stanu ogólnego samego pacjenta (wieku, stanu układu krążenia i oddechowego, innych dodatkowych chorób). Ropnie położone płytko mogą być nacinane w znieczuleniu miejscowym lub krótkim dożylnym, natomiast ropnie trudno dostępne, położone głęboko, nacina się w znieczuleniu zewnątrzoponowym. Pacjenci obciążeni dodatkowymi chorobami, w złym stanie ogólnym, są operowani w znieczuleniu zewnątrzoponowym.

Czy wiesz, że ...

Nazwa choroby Fourniera pochodzi od nazwiska lekarza, który w XIX wieku opisał tę chorobę. Rozległa martwica tkanek krocza ze zgorzelą, u mężczyzn często współistnieje z martwicą moszny. Na szczęście, ze względu na rozwój antybiotykoterapii, jest to obecnie rzadkie powikłanie septyczne nieleczonych ropni okolicy odbytu. W XIX wieku nie znano jeszcze antybiotyków i tego typu powikłanie występowało dużo częściej.

Suplement diety
ProctoLact-M®

Lactobacillus rhamnosus PL1 (-2 mld CFU*)
 Inulina 500 mg
 Witamina C 30 mg

MIRALEX

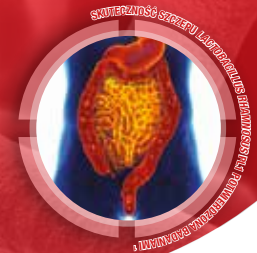
UNIKATOWY
 NA POLSKIM
RYNKU

DOUSTNY PROBIOTYK PROKTOLOGICZNY

ProctoLact-M® przyczynia się do utrzymania prawidłowej równowagi mikroflory jelit oraz wspomaga prawidłowe funkcjonowanie przewodu pokarmowego – w szczególności końcowego odcinka tj. odbytu i odbytnicy.

ProctoLact-M® ZALECANY JEST:

- ③ W ZABURZENIACH MIKROFLORY JELIT, SZCZEGÓLNIE PRZY DOLEGLIWOŚCIACH ZE STRONY KOŃCOWEGO ODCINKA PRZEWODU POKARMOWEGO (ODBYTU I ODBYTNICY),
- ③ W TRAKCIE I PO STOSOWANIU ANTYBIOTYKÓW,
- ③ W TRAKCIE PODRÓŻY (NP. DO KRAJÓW EGZOTYCZNYCH),
- ③ PODCZAS BIEGUNEK, W TYM BIEGUNEK PODRÓŻNYCH.

SZCZEP POCHODZENIA
POLSKIEGO

Szczególnie skuteczny
 dla pacjentów
 populacji polskiej.¹

MIRALEX

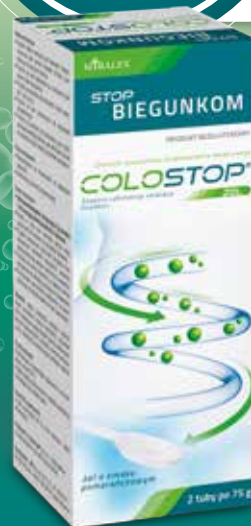
COLOSTOP®

ŻEL

MÓWIMY
STOP
GDY JELITO
ZA BARDZO
PRZYSPIESZA

BIEGUNKI OSTRE

BIEGUNKI PRZEWLEKŁE

STANY ZAPALNE PRZEWODU
POKARMOWEGOZABURZENIA
FUNKCJONOWANIA JELIT

KWAS PROPIONOWY

- regeneracja błony śluzowej
- prawidłowa czynność jelit
- wzrost prawidłowej flory jelitowej
- zapobieganie atrofii i zmianom zapalnym

DWUTLENEK KRZEMU
KOLOIDALNY

- „zagęszczanie stolca”
- pochłanianie i usuwanie toksyn
- efekt bakteriostatyczny w stosunku do patogenów
- hamowanie nadmiernej utraty wody i elektrolitów

żel o smaku
pomarańczowym

Produkt jest odpowiedni dla diabetyków. PRODUKT BEZGLUTENOWY

Producent: MiraLex Sp. z o.o., Wysockiego, ul. Skrzewska 30, 62-081 Proszowice, www.miralexpharm.pl
Dystrybutor: MiraLex Sp. z o.o., ul. Lotnicza 4, 64-820 Pila, tel. +48 61 832 90 74, www.miralex.pl

www.colostop.pl

Proktis-M®

czopki i maść doodbytnicza z kwasem hialuronowym
aktywna pianka oczyszczająca

• HEMOROIDY • SZCELINY • KRWAWIENIA • ŚWIĄD

SIEDZISZ JAK NA IGŁACH?

- przyspiesza gojenie uszkodzonej anodermi i śluzówki odbytu
- zapobiega chorobom hemoroidalnym oraz nawrotom choroby
- działa przeciwbakteryjnie i przeciwzapalnie
- przywraca elastyczność oraz właściwe napięcie naczyń krwionośnych
- zmniejsza obrzęki
- szybko łagodzi ból, pieczenie i swędzenie okolicy odbytu
- pianka – odpowiednia higiena okolicy odbytu

WYRÓB MEDYCZNY CE 0373

Dystrybutor: MIRALEX Sp. z o.o., ul. Św. Szczepana 25, 61-465 Poznań, tel.: +48 61 832 90 74, miralex@miralex.pl